

in 1926. In 1927 bleef 't resultaat beneden de verwachting. Langzaam aan echter bleek de bloedluis meer en meer door de wespjes te worden aangestast. Hoe 't dit jaar is in overig Nederland, weten we niet, maar in Maastricht is 't voor 1934 verbluffend. *Aphelinus mali* heeft hier in grooten stijl aan de bladluis den oorlog verklaard. Ik verzoek belangstellenden op deze kwestie eens te letten en hun bevindingen mede te deelen.

Vervolgens toont de Voorzitter een verzameling wantsen, allemaal *Homoptera*, door hem zelf en door Pater Scholte S. J. voor 't Museum bijeengebracht.

De heer Blöte, conservator aan 's Rijks Museum voor Natuurlijke Historie te Leiden, had de welwillendheid deze te determineren en vond er ettelijke merkwaardigheden tusschen: o.a. een exemplaar *Euscelis stactagalus* Arm., nieuw voor de Nederlandsche fauna. Het dier komt eigenlijk in Zuid-Europa voor; Noordelijker wordt 't ook wel eens aangetroffen in parken en wel op Tamarix. De Voorzitter ving dit exemplaar 1—9—'34 in den Museumtuin en ook op Tamarix!

Verder ontdekte de heer Blöte tusschen dit materiaal een andere bijzonderheid, n.l. *Triozacanthrantia* Nall., behoorende tot de z.g. blad-vlooien, door Pater Scholte gevonden te Spau-beek, 2—12—'32. Van deze wants was tot nu toe slechts één exemplaar uit Nederland bekend, 't welk zich bevindt in de z.g. Naardermeer-collectie (Museum Amsterdam).

Tot slot toont de Voorzitter een collectie *Toryminen*, afkomstig uit de collectie van wijlen Pater Dettmer S. J. (Zie 't artikel in dit nummer).

De heer Nyst had naar aanleiding van de mededeelingen van Pater Raignier omtrent het kweken van mieren binnen vier maanden, met een na de huwelijksreis gevangen koningin, waaromtrent naar het Maandblad van 30 Dec. 1932, blz. 151, verwezen wordt, nieuwe proeven gedaan, die wederom met succes beloond zijn geworden. Het vorig jaar stierf de voor het experiment bestemde koningin van *Lasius niger*, waarschijnlijk tengevolge van het niet geregeld vochtig houden van het kunstnest. Dit jaar lukte het beter en bestaat de gekweekte kolonie thans uit de koningin en zeven werksters. Deze laatste hebben zich binnen den tijd van drie maanden uit het eerste legsel ontwikkeld.

In begin Juli 1934 werd de koningin, die reeds de vleugels afgeworpen had, gevangen en in het kunstnest opgesloten. Geen voedsel werd haar verstrekt en er waren ook geen resten van suiker (van vroegere proeven) in het kunstnest zichtbaar.

Midden October 1934 werd geconstateerd, dat de koningin een gezelschap van zeven kleine werksters had en dat deze koloniestichting in minder dan drie maanden gebeurd was, want de werkmertjes moeten, toen ze opgemerkt werden, reeds 2 of 3 weken oud geweest zijn, daar er zich reeds nieuwe eieren in tamelijk verren staat van ontwikkeling in het nest bevonden. Nadere bijzonderheden en tijdsopgaven omtrent het verschij-

nen der eerste eieren, larven, poppen en imagines kunnen niet medegedeeld worden, wijl de koningin van het eerste oogenblik absolute rust is gegund. Hetzelfde was het geval met de in 1932 opgeslotene en hieruit leidt de spreker het opvallende succes af, dat hij, volgens Pater Schmitz, bij het kweken van nieuwe mierenkolonies heeft.

Naar aanleiding hiervan werden eenige bijzonderheden over het kunstnest medegedeeld, die misschien een aanwijzing voor andere liefhebbers kunnen zijn. Het nest, d.i. de oppervlakte der gangen is 13 cm lang en 8 cm breed. De gangen, vier in aantal, liggen parallel naast elkaar. Slechts de eerste is bij de opening van het nest en aan het uiteinde met de tweede verbonden. De ondervinding was opgedaan, dat het bijvoegen van eenig zand in het nest aan te bevelen is, daar dit door de koninginnen gebruikt wordt om zelfs de voegen tusschen het glas en gips over de geheele lengte dicht te maken. De twee laatste koninginnen deponeeren haar eieren in het midden van de tweede gang, zonder de eieren met zand te omkleeden. Dit gebeurde wel in een nest met een vierkante holte en één gang, waarin de eieren gelegd waren. Met dit soort nest zijn bij twee proeven geen kolonies kunnen gekweekt worden, daar de koninginnen ondanks de noodige verzorging zijn doodgegaan. Het nest bevindt zich in een op het noorden gelegen vertrek, en wordt nooit in de zon geplaatst. Het werd goed vochtig gehouden met water, dat geruimen tijd in het vertrek had gestaan. Dit gebeurde meestal om de twee dagen en er werd zoolang water in de gleuf gedaan, totdat het gips het niet meer opzoog.

P. Schmitz zegt naar aanleiding van deze mededeeling, dat het met rust laten van het observatienest ook volgens zijn overtuiging de hoofreden geweest zal zijn voor het slagen van deze nieuwe proef. Overigens zijn er toch al wel gevallen bekend, dat de eerste werksters-generatie van *Lasius niger* in even korten of zelfs nog korteren tijd verscheen. Donisthorpe vertelt (British ants 1915 p. 209) dat hij in Juli 1914 een ontvleugelde *nigra*-koningin in een kunstnest plaatste en daarin op 1 September twee kleine werksters vond. Ook in dit geval werd de geïsoleerde koningin volstrekt met rust gelaten („no attention was paid to this nest” l.c.).

EEN COLLECTIE TORYMINEN

van wijlen Pater H. Dettmer S. J.

In de nalatenschap van Pater H. Dettmer S. J. bevond zich een collectie *Toryminen*, een onderfamilie van de familie der *Chalcididen*.

Chalcididen zijn kleine, meestal metaalglanzige wespjes, die vrij vlug kunnen loopen, niet zelden ook springen en parasitisch leven op, of in andere insecten, waarvan ze eieren, larven, poppen, imago's, met hun, aan 't achterlijf ontspringende legboor, aantasten.

Hoofdzakelijk leven zij bij gallenverwekkende insecten, zooals Cynipiden (galwespen) en Ceci-

domyida (galmuggen); sommige treft men aan in bijen- en wespennesten.

Schmiedeknecht noemt de Chalcididen de waarschijnlijk meest soortenrijke, doch zeker ook allerlastigste groep der Vliesvleugeligen.

Förster schreef in 1856: „Sie bieten ein Wunder an Form und Farbenschmuck. Der systematische Ausbau hat begonnen, und wenn er mit sicherer Hand geführt wird, muss diesem interessanten Zweige der Hymenopterologie eine staunenswerte Entwicklung folgen, reich und überraschend durch die Schönheit der Formen, aber noch anziehender durch den biologischen Charakter“. „Ich gebe Förster vollkommen recht, wenn er die Farbenpracht und die Formenschönheit dieser winzigen Wesen preist, aber ich kann nicht mit ihm die Hoffnung teilen, dass das Studium derselben staunenswerte Fortschritte aufweisen wird. In diesem Falle ist die Natur zu gross und das menschliche Leben zu kurz“, zegt Schmiedeknecht.

Een onderfamilie nu der Chalcididen zijn de *Toryminen* met talrijke levendig metaal groen-, blauw-, goud-, purper gekleurde soorten. Ze hebben een zeer lange legboor en zijn voornamelijk parasieten van galwesp- en galmuglarven.

Uit den aard der zaak, is P. Dettmer, als hij zocht naar Cynipiden, vaak in aanraking gekomen met Toryminen en wat meer is, hij heeft er gelukkig aandacht aan geschonken.

Hij heeft te ijverig verzameld, zoowel te Slaghaaren (in Overijssel), zijn vroegere woonplaats, als in de omgeving van Aalbeek (Hulsberg).

In 't „in memoriam“, 't welk we verleden jaar wijdden aan P. Dettmer, schreven we: „Mensche-lijkerwijze gesproken is P. Dettmer te vroeg aan z'n wetenschap ontruikt, zou hij bij langer leven z'n rijke kennis pas écht vruchtbaar hebben gemaakt.“

Dat blijkt hier weer 'n keer te meer.

Hij heeft niets van heel z'n rijk Toryminen-materiaal gepubliceerd. En dat ondanks 't feit, dat hij in innig contact stond met den Toryminen-kenner bij uitstek E. B. Hoffmeyer te Hasled in Denemarken, die Dettmer's verzameling controleerde en waar noodig, determineerde.

De altijd bezige P. Dettmer was nog immer doende meer gegevens omtrent de Toryminen in Limburg te verzamelen, eerst daarna zou hij overgaan tot publiceren.

Gelukkig zijn de verzameling en de aantekeningen van P. Dettmer, alsmede de gegevens van Hoffmeyer hieromtrent bewaard gebleven en terecht gekomen in 't Maastrichter Museum, waar ze een kostbare aanvulling vormen van de eenig mooie Cynipiden-collectie, destijds door Dettmer aan ons afgestaan.

De verzameling bestaat uit 23 soorten en pl.m. 300 individuen, allemaal droog geprepareerd materiaal.

Een groote hoeveelheid, zich op alcohol bevindend materiaal, is daarenboven in bezit gekomen van Pater Walther Soika S. J. te Breslau.

In dit laatste is echter geen enkele soort, welke

niet in 't Maastrichter materiaal vertegenwoordigd is.

In den loop van 't volgende jaar zal in ons Maandblad 'n volledige lijst van 't een zoowel als van 't ander gepubliceerd worden. 't Manuscript is persklaar en wacht slechts op plaatsruimte in ons orgaan.

Uit dezelfde nalatenschap verwierf ons Museum, behalve deze Toryminen, ook nog 'n kleine 300 hommels, bijen en wespen van de meest verschillende soorten.

Wat deze verzameling niet weinig belangrijk maakt, is 't feit, dat Dettmer bij tal van diertjes vermeldde, op welke planten hij ze gevangen heeft, ja niet zelden zelfs de cocons verzamelde, o.a. is dit 't geval bij de zoo lastig te onderkennen *Trichiosoma vitellinae* L., *tibialis* Steph. en *lucorum* L. De cocons, de eene op een wilgentakje, de andere op een meidoorn, een derde op een berkentakje, vergemakkelijken niet weinig de zekere determinatie.

JOS. CREMERS.

NEUES ÜBER DAS GENUS PROTHYMA (Cicind.: Col.)

von

Walther Horn, Berlin-Dahlem.

(mit 8 Textfiguren).

1. *Prothyma* subgen. nov. *Pseudo-Distypsidera*: nova in genere sectio; labro longo, leviter bidentato, dentibus antice in utroque angulo laterali positus, inter dentes leviter exciso: in utroque latere pilis 2 fixatis (marginaliter positus!) ornato. Sagittali menti dente nulla. Palporum labialium articulo paenultimo longo perparum incrassato; articulo ultimo (ut quoque ultimo palporum maxillarium articulo!) longo tenui. Fronte in utroque latere pilis 2 fixatis ornata; anteriore perparva vix percipienda. Trochanteribus anticis pila 1 fixata ornatis; trochanteribus intermediis nudis.

Prothyma (*Pseudo-Distypsidera*) *bidentilabris* m. (n. sp.): Forma staturaque *Distypsidera flavicans* Chd. referens; labro, primo antennarum articulo (2—4 obscuris, 3° et 4° distaliter rubro-annulatis), palpis (apice articuli uniuscujusque ultimi infusato), pedibus, trochanteribus, coxis, corpore subtus testaceis. Corpore supra decolorato-aescente; fronte, vertice, pronoto, malis, totis partis sternalibus, tertia antica elytrorum parte hinc inde levissime aeneo-viriditer indutis. Fronte verticeque leviter rugoso-sculptis; elytris antice dense punctatis, postice rugis distinctis tenuibus longis transversis aut obliquis ornatis. — Long. 8 mm (sine labro).

1 ♂; Samoa: ex coll. Castelnau-Edw. Brown-Ehlers-Van de Poll.

Die Art erinnert auf den ersten Blick an eine kleine *Distypsidera flavicans* Chd.; nur fehlen die charakteristischen Eigenschaften der Gattung *Distypsidera*, z.B. der hufeisenförmige Eindruck auf den Meta-Episternen etc. Die Oberlippe ist etwa so lang wie bei der *Chaudoir'schen* Art, aber